

TÊN CHỢ Ở SÀI GÒN

Nguyễn Thanh Lợi (*)

Với dân số 10 triệu dân, hoạt động mua bán ở Sài Gòn luôn diễn ra nhộn nhịp không ngừng suốt ngày đêm. Chỉ riêng về mặt ngôn ngữ, chợ ở Sài Gòn đã bỏ sung khá nhiều vào vốn từ vựng chung về các loại hình chợ: *chợ đầu mối, chợ bán lẻ, chợ mẹ, chợ con, chợ sáng, chợ chiều, chợ đêm, chợ xóm, chợ xóm, chợ phường, chợ quận, chợ chìm, chợ nổi, chợ lủi, chợ chạy, chợ vỉa hè, chợ phiên, chợ mò, chợ chuyên doanh, chợ đặc chủng, chợ đồ cũ, chợ lạc xoong, chợ nhà giàu, chợ quê, chợ tập kết, chợ công nhân, chợ tự phát...*

Sài Gòn là nơi có số lượng chợ nhiều nhất nước với những phương thức định danh khá phong phú với gần 400 tên chợ, cả tên cũ và tên mới trong suốt quá trình hình thành và phát triển của thành phố.

Đặt theo địa phương nơi chợ tọa lạc. Đây là cách đặt tên chợ phổ biến nhất, chiếm tỉ lệ cao nhất, lấy ngay địa danh mà chợ tọa lạc. Đó có thể là địa danh vùng (*Bà Quẹo, Giồng Ông Tố, Bàn Cờ, Bờ Bàng...*), địa danh hành chính các cấp: xã, phường, quận, huyện, thành phố xưa và nay (*Bình Trưng, Bình Đông, Bình Khánh, Bình Hưng Hòa, Bình Lý, Bình Tây, Bình Thới, Bình Tiên, Bình Triệu, An Nhơn, Phường 9, Bình Trị Đông, Chí Hòa, Hòa Bình, Hòa Hưng, Linh Chiểu Đông (chợ Thủ Đức), Long Kiểng, Long Thới, Long Trường, Phú Định, Phú Hòa Đông, Phú Hữu, Phú Lâm, Giai Quý, Tân Bình, Cần Giờ, Phú Nhuận, Sài Gòn...*). Trong đó tên chợ gắn với tên phường xã chiếm đa số, chủ yếu ở khu vực ngoại thành, phản ánh số lượng lớn tên các đơn vị hành chính của thành phố xưa nay.

(*) Trường Cao đẳng sư phạm Trung ương thành phố Hồ Chí Minh. Email: ntloitw3@gmail.com

Chợ Phú Lâm (quận 6)

Tên chợ lấy từ tên ấp, khóm: *Bàu Nai, Ấp Đình, Cây Dầu, Khiết Tâm, Lạc Quang, Tân Hưng, Tam Hải, Trung Chánh, Trung Mỹ Tây, Lô Sáu.*

Chợ mang tên quận huyện có 9 chợ, chủ yếu ở ngoại thành, thuộc địa bàn tỉnh Gia Định trước năm 1975 với các chợ: *Thủ Đức, Phú Nhuận, Gò Vấp, Tân Bình, Cần Giờ, Củ Chi, Hóc Môn, Bình Chánh, Nhà Bè.* Cá biệt có chợ mang tên đơn vị hành chính như chợ *Thị Trấn* (chợ Phú Xuân cũ) ở huyện Nhà Bè.

Chợ Gò Vấp (1930) (Ảnh tư liệu)

Một điểm đặc biệt là ở Sài Gòn có đến 44 tên chợ lấy theo tên các họ đạo: *Thạch Đà, Lạng Sơn, Bùi Phát, Bùi Môn, Vườn Chuối, Phú Bình, Tân Hương, Nam Hòa...* trong tổng số 15 giáo hạt nằm trên 24 quận huyện của thành phố.

Chợ *Bùi Phát* (phường 12, quận 3) ghép từ hai địa danh *Bùi Chu* và *Phát Diệm*. Làng Bùi Chu thuộc xã Xuân Ngọc (huyện Xuân Trường, Nam Định), có nhà thờ được xây dưới thời Pháp thuộc. Còn Phát Diệm là thị trấn của huyện Kim Sơn,

tỉnh Ninh Bình, nhà thờ đá Phát Diệm ở đây được xây dựng từ năm 1875, một trong những nhà thờ đẹp nhất Việt Nam, đang hoàn thiện hồ sơ về kiến trúc để đề nghị UNESCO công nhận là di sản văn hóa thế giới.

Chợ *Bùi Môn* ở ấp Tân Tiến (xã Tân Xuân, huyện Hóc Môn) lập năm 1955, có giáo xứ *Bùi Môn*, là tên ghép từ *Bùi Chu* là quê cha đất tổ và *Hóc Môn* với ước muốn sẽ gắn bó lâu dài ở nơi vùng đất mới này.

Ngoài vai trò tiền từ chỉ tiểu loại, từ “chợ” còn trở thành yếu tố của nhiều địa danh vùng, ấp, phường, thành phố, tỉnh, rạch, cầu, sông, kinh, nghĩa trang (xóm *Chợ Ông Dịch*, ấp *Chợ Nhỏ*, phường *Chợ*, ấp *Chợ*, thành phố *Chợ Lớn*, tỉnh *Chợ Lớn*, tỉnh *Bà Chợ*, rạch *Chợ Mới*, cầu *Chợ Cầu*, sông *Chợ Đệm*, kinh *Chợ Lớn*, nghĩa trang *Chợ Quán*...).

Ở Nam Bộ, ấp *Chợ* là ấp trung tâm, đặc biệt giữ vai trò kinh tế quan trọng của xã. Sài Gòn có 6 ấp *Chợ* ở các xã An Phú, Tân Phú Trung, Phước Thạnh, Phú Hòa Đông, Trung An của huyện Củ Chi và 1 ấp *Chợ* (phường Thủ Thiêm, quận 2).

Đặt theo số thứ tự hoặc kết hợp giữa tên địa danh và số thứ tự. Đây là những chợ nhỏ, “ăn theo” các địa bàn dân cư, thường nằm trong các con hẻm, đường nhỏ: 200, 175 (gần Bệnh viện Quân y 175), *Hẻm 10*, *Hẻm 33*, *Hẻm 113*, *Hẻm 289*, *Tân Phú 1*, *Tân Phú 2* (chợ *Phường 18*), *Lô Sáu* hoặc các chợ mang tên phường như: *Phường 18*, *Phường 20* (chợ *Cây Keo*, quận Tân Phú), *Phường 25* (chợ *Đường Rầy*, quận Bình Thạnh), *Phường 9*, *Phường 11* (quận Tân Bình), *Phường 10*, *Phường 2* (quận 10)...

Đặt theo điểm đặc biệt gần chợ, ghi lại những dấu ấn lịch sử của thành phố: *Sỏi*, *Suối Cụt*, *Tam Thôn*, *Soái Kinh Lâm*, *Nhị Thiên Đường*, *Bà Queo*, *Thủ Đô*, *Ngã Ba Đồn*, *Ngã Tư*, *Đường Rầy*, *Bàn Cờ*, *Thủy Lợi 4*, *Điều Khiển*, *Trao Trao*, *Xã Tây*,...

Chợ Bàn Cờ (quận 3)

Chợ *Sỏi* nằm sát vòm Bến Nghé thuộc làng Tân Khai xưa, bên sông có nhiều cát sỏi, nay là đầu đường Nam Kỳ Khởi Nghĩa (quận 1). Sau khi người Pháp quy hoạch lại thành phố thì chợ không còn nữa. Về chèo ghe vùng này có ghi về địa danh này:

Kể từ chợ Sỏi trở vô

Xóm lá là chợ, Thị Đô là cầu.

Chợ *Điều Khiển* lập gần dinh Điều Khiển (xây năm 1731), dinh của quan trấn thủ phủ Gia Định. Chợ *Cầu Kho* (quận 1) nằm cạnh cầu mang bên kho Cẩm Thảo (chứa lúa) do triều Nguyễn xây năm 1805. Tên cũ là chợ *Kho*. Chợ *Xã Tây* nằm trên đường Phù Đồng Thiên Vương (phường 11, quận 5) xây năm 1925, vì nằm cạnh tòa đô chánh của thành phố Chợ Lớn (vị trí Trường Đại học Y Dược hiện nay) nên có tên này.

Chợ *Cầu Muối* xây năm 1874, nằm cạnh cây cầu ngày xưa ghe vận chuyên muối từ Bà Rịa lên. Chợ *Cầu Ông Lãnh* xây năm 1874, địa bàn Lãnh binh Nguyễn Ngọc Thăng (1798-1866) vào buổi đầu kháng Pháp. Ông đóng quân ở đồn Cây Mai, Thủ Thiêm. Ngôi đình Nhơn Hòa gần đây có thờ vị anh hùng này. Quận 11 có con đường mang tên Lãnh Binh Thăng dẫn vào khu du lịch Đầm Sen.

Có tên chợ *Thủ Đô* vì ngôi chợ nhỏ không có bảng hiệu này nằm trên đường Phùng Hưng và đường Lão Tử (quận 5), cạnh rạp Thủ Đô trên đường Châu Văn Liêm. Chợ *Soái Kinh Lâm* nằm trên đường Trần Hưng Đạo (quận 5), chuyên bán sỉ và lẻ vải, lập năm 1989, do nằm cạnh nhà hàng Soái Kinh Lâm, gần ngã tư đèn 5 ngọn, cắt với đường Phùng Hưng. Cạnh ngã tư là tiệm chè Châu Giang nổi tiếng của người Hoa bán đã trên 70 năm, còn gọi là tiệm chè “nhà đèn” vì nằm cạnh trạm biến áp hay gọi là “chè ma” vì bán giấc từ 4 giờ chiều đến 11 giờ đêm. Bánh Trung thu Soái Kinh Lâm là thương hiệu nổi tiếng một thời.

Tuy không có tên nhưng ngôi chợ nhỏ nằm trên đường Bà Điểm 6 (huyện Hóc Môn) được người dân gọi là “chợ Huế”, chỉ bán đặc sản xứ Huế như mắm nêm, mắm ruốc, tôm chua, dưa cà đu đủ, ớt, trái vả, dưa gang, củ nén, rau muống... cá bóng thệ, cá đối, cá kình, tôm sông...đánh bắt ở vùng phá Tam Giang. Các món ăn vặt như bánh bột lọc, chè bột lọc, chả cây, nem lụi, rau câu, kẹo đậu phộng...cũng đều có bán ở chợ này. Người bán đều là người Huế và vẫn giữ nguyên chất giọng quê hương.

Chợ chỉ đặc điểm địa hình sông rạch như: *Kinh, Cầu, Cầu Kinh, Cầu Kho, Cầu Đỏ, Cầu Xáng, Cầu Ông Thìn, Cầu Vàm Thuật, Cầu Ông Lãnh, Cầu Muối, Cống Lấp, Bến Đò, Bàu Sen, Bàu Cát, Bàu Nai, Đầm Sen, Bờ Ngựa, Bến Cỏ, Rạch Đĩa, Rạch Ông, Rạch Dơi, Rạch Cát, Mương Chuối, Hóc Môn...*

Chợ Rạch Đĩa (xã Phước Kiển, huyện Nhà Bè)

Chợ *Bến Cỏ* (xã Phú Hòa Đông, huyện Củ Chi) nằm cạnh bờ sông có nhiều cỏ. Chợ *Cầu Bót* trên đường Phạm Phú Thứ (quận 6) trước 1955, về sau dời về chợ Bình Tiên. Vì chợ nằm gần cầu Bót nên có tên như vậy.

Chợ mang tên thực vật ở địa phương, nhất là những loại cây của buổi đầu khai phá vùng đất này như: *Cây Bàng*, *Cây Da*, *Cây Da Sà*, *Cây Da Bà Bầu*, *Cây Da Còm*, *Cây Da Thằng Mọi*, *Cây Dầu*, *Cây Gòn*, *Cây Gõ*, *Cây Lon*, *Cây Điệp*, *Cây Quáo*, *Cây Thị*, *Cây Vông* (chợ *Vông*), *Cây Xoài*, *Đệm*, *Đũi*, *Xây Sộp*, *Vườn Chuối*, *Mương Chuối*, *Cầu Tre*, *Quán Tre*, *Ngã Tư Gò Mây*, *Hàng Xanh*, *Gò Dưa*, *Bàu Sen*...

Chợ Bàu Sen (quận 5)

Chợ Cây Da Sà mới (đường số 6, quận Bình Tân)

Chợ *Cây Da Thằng Mọi* ở góc đường Nguyễn Trãi - Cống Quỳnh (quận 1), thành lập thời Lê Văn Duyệt (thế kỷ XIX). Nơi này có bán một thứ chân đèn bằng

đất nung nặn hình người dân tộc ít người (thằng mọi), đội đèn trên đầu, trong đó đặt một cái tim bắc thắm ngập dầu phộng hay dầu dừa.

Tên chợ ở Sài Gòn phản ánh nhiều mặt về tổ chức hành chính, sinh hoạt kinh tế, văn hóa của một thành phố mà không đô thị nào có được: *Hẻm, Khu Tập Trung, Nhà Máy Dầu Thực Vật, Ngã Tư, Ngã Tư Bốn Xã, Ngã Năm, Ga, Đường Rầy, Bến Xe, Điều Khiển, Dinh, Hội Đồng, Xã Tây, Ba Thôn, Thị Trấn...*), ngành nghề của địa phương (*Lò Heo, Lò Than, Lò Gốm, Lò Da, Lò Rèn, Lò Đúc, Lò Muối, Lò Thanh, Cầu Muối, Xóm Chiếu, Xóm Thuốc, Xóm Củi, Vải, Đũi, Hăng Dệt, Hăng Phân, Hàng Dinh, Gạo, Gò Dưa, Rẫy...*), tín ngưỡng (*Miếu, Đình, Văn Thánh, Nhà Thờ*), đặc điểm riêng của chợ (*Bàn Cờ, Bồn Nước, Thùng Phuy, Chuồng Bò, Cây Da Sà, Xóm Cháy, Ông Địa, Chim Xanh...*).

Chợ Lò Gốm bên kinh Lò Gốm (quận 6)

Chợ đặt theo tên các nhân vật lịch sử: *Nguyễn Văn Trỗi, Tôn Thất Thuyết, Hà Tôn Quyền, Phùng Hưng, Trần Chánh Chiếu, Cô Giang, Nguyễn Chế Nghĩa, Hồ Trọng Quý, Phạm Thế Hiển, Nguyễn Tri Phương, Lê Hồng Phong, Trần Văn Quang, An Dương Vương, Phan Văn Trị, Nguyễn Đình Chiểu, Phạm Văn Hai, Lý Nam Đế, Mai Hắc Đế, Mai Xuân Thưởng, Phó Cơ Điều*, chợ hoa *Hồ Thị Kỷ*, chợ hoa *Nguyễn Huệ*.

Chợ Lê Hồng Phong tên cũ là Pétrus Ký (quận 10)

Đặt theo tên đường chạy qua chợ. Cá biệt có 2 chợ *Nguyễn Tri Phương* và *Võ Thành Trang* dù không nằm ngay con đường đó nhưng vẫn được mang tên. Các chợ nằm trên con đường nó mang tên có: *Hoàng Hoa Thám*, *Hàm Nghi*, *Tôn Thất Đạm*, *Lý Nam Đế*, *Trần Nhân Tôn*, *Lê Văn Thọ*, *Phạm Văn Hai*, *Lãnh Binh Thăng*, *Lê Hồng Phong* (Pétrus Ký), *Hà Tôn Quyền*, *Huỳnh Thúc Kháng*, *Chu Mạnh Trinh*, *Hồ Thị Kỷ*, *Nguyễn Chế Nghĩa*, *Phạm Thế Hiển*, *Mai Hắc Đế*, *Trương Minh Giảng*, *Mai Xuân Thưởng*, *Trần Chánh Chiếu*, *Trần Hữu Trang*, *Trần Quốc Toản*, *Vạn Kiếp*, *Lò Lu*, *Bà Hạt*, *Bà Hom*, *Minh Phụng*, *Tân Mỹ*...

Chợ Minh Phụng (chợ Cây Gõ, quận 6)

Đặt theo tên người nổi tiếng ở địa phương như các chợ: *Bà Chiếu*, *Bà Hom*, *Bà Hạt*, *Bà Điểm*, *Bà Chim*, *Thị Nghè*, *Thủ Đức*, *Thủ Thiêm* (chợ *Giai Quý*, *Cự Thiêm*), *Ông Tạ*, *Cầu Ông Lãnh*, *Ông Địch*, *Giồng Ông Tố*. Tên tuổi các nhân vật này thường khó xác định đầy đủ, chính xác, chỉ trừ một số trường hợp.

Chợ Bà Chiểu (quận Bình Thạnh)

Chợ Thủ Đức (ảnh tư liệu)

Nguyễn Thị Khánh là con gái quan Khâm sai Nguyễn Cửu Vân, có chồng là một ông nghề, làm việc ở gần thành Gia Định cũ. Mỗi ngày thấy chồng qua sông vát vĩa, nên bà cho bắc cầu từ làng Phú Mỹ để tiện việc đi lại. Dân gian gọi là cầu *Thị Nghè*, con sông đó là sông *Thị Nghè*. Chợ *Thị Nghè* có tích từ đó.

Chợ *Ông Tạ* (phường 2, quận Tân Bình) do bà Trần Thị Nền thuê đất lập năm 1956, bên cạnh có tiệm thuốc Nam nổi tiếng trong vùng của ông Tạ (Trần Văn Bỉ, 1918-1983), lấy hiệu là “Tạ Thủ” (cánh tay nâng đỡ người bệnh). Năm 1991 do vị trí chật hẹp nên dời chợ về địa điểm chợ *Phạm Văn Hai* ở phường 3 hiện nay. Cũng từ hiệu thuốc này mà phát tích cái tên ngã ba Ông Tạ (đường Cách Mạng Tháng Tám – Phạm Văn Hai), chợ Ông Tạ, cầu Ông Tạ bắc qua kinh Nhiêu Lộc. Chợ Phạm Văn Hai là nơi chuyên cung cấp thịt heo, thịt gà, thịt vịt, trà khô qua, atiso, kim tiền thảo khô, ớt khô Hàn Quốc. Ngã ba Ông Tạ là nơi bán lá chuối có tiếng ở thành phố.

Ông Tổ là Trương Vĩnh Tổ, ngôi mộ ở gần chợ Bình Trưng (phường Bình Trưng Tây, quận 2).

Đặt theo tên người có công xây dựng chợ: *Quách Đàm, Trịnh Khánh Ân, Trùm Rieu, Lý Văn Mạnh, Bà Hoa* (chợ *Linh Hoa*), *Nguyễn Thực, Ông Hoàng, Ông Dịch, Xã Tài* (chợ *Phú Nhuận*).

Chợ *Nguyễn Thực* (chợ *Phú Thọ*, quận 11) do ông Nguyễn Văn Thực quê ở Quảng Ngãi vào Nam lập nghiệp, xây năm 1727. Ban đầu đây là ngôi chợ khá lớn, buôn bán với cả Đức Hòa, Trảng Bàng...

Chợ *Xã Tài* do xã trưởng Lê Tự Tài lập cuối thế kỷ 19, sau ngày 30/4/1975 đổi tên là chợ Phú Nhuận. Bài vị của Lê Tự Tài hiện được thờ ở đình Phú Nhuận, ngôi đình duy nhất trong quận.

Quách Diệm (郭琰), quê ở tỉnh Quảng Đông (Trung Quốc) là người cho xây dựng chợ *Bình Tây* (Chợ Lớn mới, chợ *Quách Đàm*), hoàn thành vào năm 1928. Chính phủ Pháp đã cho dựng tượng ông trong chợ để tri ân sự đóng góp của Quách Diệm. Tên của ông thường bị gọi nhầm là Quách Đàm. Chợ Bình Tây vừa khai thị trở lại vào ngày 15/11/2018 sau 2 năm trùng tu (theo Nguyễn Hữu Lộc)

Chợ Bình Tây ngôi chợ lớn nhất thành phố (quận 6)

Lý Văn Mạnh là một điền chủ đã có nhiều công sức khai khẩn vùng đất phèn Vườn Thơm (nay thuộc địa bàn các xã Lê Minh Xuân, Phạm Văn Hai, Bình Lợi, huyện Bình Chánh). Ông còn cho đào kênh để rửa phèn, khai khẩn đất hoang, xây chợ để phát triển kinh tế trong vùng, số đất đai mà ông sở hữu tại đây là 350 mẫu đất. Hiện nay, tên của ông được dùng để đặt cho con kênh mà ông đào khi xưa, kênh xáng Lý Văn Mạnh và 1 ngôi chợ lập năm 1937 ở xã Bình Lợi.

Chợ *Trịnh Khánh Ân* ở vùng Chợ Đệm (huyện Bình Chánh) do nhà tư sản Trịnh Khánh Ân thành lập, nay không còn.

Chợ *Bà Hoa* (chợ *Phường 11*, quận Tân Bình) là một trường hợp đặc biệt. Chợ do bà Nguyễn Thị Hoa, một người phụ nữ gốc Quảng Nam lập năm 1967. Trước

đây chợ mang tên *Linh Hoa*, *Linh* là tên người chồng, *Hoa* là tên người vợ. Sau khi người chồng chết, người ta gọi gọn là chợ *Bà Hoa*. Chợ chủ yếu bán các sản vật của Quảng Nam, Quảng Ngãi: bánh nỏ, bánh đập, bánh tổ, bánh hời, bánh ú, bánh tráng, ớt khô, củ nén, mắm cái cá cơm, mắm chuồn thính; các món ăn xứ Quảng như: mì Quảng, bánh tráng đập, ruột già xào nghệ tươi xúc bánh tráng...

Đặt theo qui mô, thời gian xây dựng, vật liệu xây dựng. Cách đặt tên này cũng khá phổ biến ở các địa phương khác, như các chợ: *Lớn, Nhỏ, Mới, Cũ, Lớn Cũ, Lớn Mới, Thiếc, Xi Mông* (đọc trại từ *xi măng*)...

Chợ Cũ Sài Gòn (ảnh tư liệu)

Đặt theo tên các sản phẩm bán ở chợ. Thường là các chợ tạm, một số chợ không còn tồn tại nhưng đã đi vào lịch sử của thành phố, như các chợ: *Chim, Chó, Gà, Vải, Đũi, Gạo, Đường, Đệm, Rau, Ống Địa, Vật Liệu Xây Dựng*...

Đặt theo thời gian họp chợ để đặt tên. Chợ họp theo các phiên sáng chiều để phù hợp với nhu cầu sinh hoạt của nhân dân như: *Sáng, Chiều, Mười Giờ, Hôm, Mai*, chợ (chiều) *Mai Hắc Đế*, chợ (đêm) *Kỳ Hòa*, chợ (đêm) *Bến Thành*, chợ (đêm) *Trung Mỹ Tây*... Những chợ gần nhau kết thành từng cặp sáng-chiều như chợ *Sáng* (chợ *Lạc Quang*) - chợ *Chiều* (chợ *Bùi Môn*) ở quận 12; chợ *Sáng* (chợ *Bùi Minh Trực*) - chợ *Chiều* (chợ *Nhị Thiên Đường*) ở quận 8. Chợ *Mười Giờ* (phường 6, quận 8) nằm trong một con hẻm nhỏ trên đường Phạm Thế Hiển, hình thành từ những năm 1960, chỉ họp từ 10-12 giờ sáng, sau khi chợ Lò Than và chợ Bình An cùng phường bãi chợ, hàng hóa còn thừa mang về đây bán tiếp.

Đặt theo tên nước ngoài, đều là địa danh gốc Pháp. Chợ *Nancy* (tên cũ là chợ *Mai*), ở đầu đường Nguyễn Văn Cừ nay đã xây thành cây cầu cùng tên, nối từ quận 1 sang quận 8. Chợ *Nancy* lập từ năm 1910, nằm bên cạnh đường *Nancy*. Đây là tên một thành phố lớn ở vùng *Lorraine* (Pháp), nơi Pháp đã thắng Đức trong Thế chiến thứ nhất.

Chợ *Charner* vốn là tên viên Tổng chỉ huy lực lượng viễn chinh Pháp ở Việt Nam từ 15/5/1860, được đặt tên cho ngôi chợ trên đường Nguyễn Huệ. Chợ *Lacai* có nguồn gốc từ *Lacaze*, tên một nghị viên Hội đồng đô thành Chợ Lớn, bị đọc chệch tên. Riêng chợ *Đa Kao* có từ thời Pháp thuộc và mang tên là chợ *Đất Hộ*, đọc trại thành *Đa Kao*, nay thuộc phường *Đa Kao* (quận 1).

Chợ Đa Kao (quận 1)

Đặt theo nguyện vọng, mong muốn của nhân dân như các chợ: *Thái Bình*, *Dân Sinh*, *Tân Định* (quận 1), *Hòa Bình* (quận 5), *Phú Định* (quận 6), *Tân Mỹ* (quận 7), *Phú Thọ*, *Tân Hưng* (quận 11), *Khiết Tâm* (quận Thủ Đức), *Nghĩa Hòa*, (quận Tân Bình), *Tân Phú* (quận Tân Phú)...

Chợ Tân Định (quận 1)

Về từ loại, các địa danh này có thể là danh từ, tính từ hoặc số từ như: *Cây Lon, Cầu Cống, Thiếc, Bàn Cờ...Mới, Cũ, Nhỏ, Lớn...200, Phường 11, Hẻm 289, Tân Phú 1... Phường 10, Phường 2 (quận 10), Phường 9, Phường 11 (quận Tân Bình), Kho 11...*

Số lượng chợ có địa danh gốc Hán khá nhiều, chủ yếu là tên các làng xã: *An Đông, An Khánh, An Lạc, An Nhơn, Bình Khánh, Bình Long, Bình Phước, Bình Trị Đông, Bình Triệu, Hạnh Thông Tây, Hiệp Phú, Hiệp Tân, Hiệp Thành, Hòa Hưng, Kiến Đức 2, Kiến Thiết, Kim Bình, Linh Trung, Linh Xuân, Nam Hòa, Phú Định, Phú Hữu, Phú Lâm, Phú Lợi, Phú Thọ, Phú Bình (chợ Tân Phú), Phú Thọ Hòa, Phú Trung, Phú Xuân, Phú Xuân Đông, Phước Bình, Phước Hiệp, Phước Long, Phước Long B, Phước Thạnh, Tam Bình, Tam Hà, Tân Định, Tân Hòa Đông, Tân Hương, Tân Mỹ, Tân Nhựt, Tân Phú Trung, Tân Phước, Tân Quy, Tân Sơn Nhất, Tân Thành, Tân Thạnh Tây, Tân Thạnh Đông, Tân Thới Nhì (chợ Hóc Môn), Tân Thông Hội, Tân Thuận, Tân Thuận Đông, Tân Trụ, Tân Xuân, Tăng Nhơn Phú, Thái Bình, Thạnh Lộc, Thạnh Mỹ Tây, Thảo Điền, Thông Tây Hội, Thới An, Vạn Nguyên...*

Chợ An Đông (quận 5)

Chợ đặt tên theo kiểu dân dã gồm: *Cầu Kho, Cát Lái, Lò Gốm, Cư Xá Ngân Hàng, chợ hoa Đầm Sen, Chim Xanh, Xóm Mới, Bà Điểm, Mới (phường 10, quận Phú Nhuận), Bàu Cát, Hàng Dương, Ngã Tư Ga, Rạch Cát, Xóm Củi, Vườn Chuối, Lò Than...*

Địa danh gốc nước ngoài: *Kim Biên, Đa Kao, Nancy, Lacai, Charner*. Tên chợ liên quan đến sự kiện lịch sử, di tích: *Nhật Tảo, Ba Đình, Vạn Kiếp, Văn Thánh*.

Chợ *Kim Biên* theo tiếng Quảng Đông có nghĩa là *Cao Miên*. Trước đây gọi đường Kim Biên là đường Cao Miên hay rue de Cambodge. Do ngôi chợ ở gần đường này nên có tên trên. Ngày nay dãy nhà bên hông chợ vẫn còn dấu vết trụ sở và xưởng sản xuất “Xà bông Cô Ba” nổi tiếng của ông Trương Văn Bền trong những thập niên giữa thế kỷ 20.

Chợ Kim Biên (quận 5)

Tên chợ ở Sài Gòn lưu giữ nhiều thông tin về quá khứ. Nó phản ánh những đặc điểm về tự nhiên, dân cư, sinh hoạt kinh tế, văn hóa; đồng thời phản ánh quan điểm thẩm mỹ, tính cởi mở của người Sài Gòn. Tìm hiểu, nghiên cứu về tên chợ ở Sài Gòn sẽ giúp cho việc bảo tồn các giá trị văn hóa cũng như phục vụ cho việc quy hoạch, quản lý thành phố về lâu dài cũng như là nguồn tham khảo cho việc đặt địa danh ở các địa phương khác.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lê Trung Hoa (2003), *Nguyên tắc và phương pháp nghiên cứu địa danh (Địa danh thành phố Hồ Chí Minh)*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
2. Lê Trung Hoa (chủ biên), Nguyễn Đình Tư (2003), *Từ điển địa danh thành phố Sài Gòn- Hồ Chí Minh*, Nxb Trẻ, TP. Hồ Chí Minh.
3. Thạch Phương - Lê Trung Hoa (chủ biên) (2001), *Từ điển thành phố Sài Gòn- Hồ Chí Minh*, Nxb Trẻ, TP. Hồ Chí Minh.
4. Lương Minh, Các Ngọc (2000), *Đời chợ*, Nxb Trẻ, TP. Hồ Chí Minh.
5. *Chợ, siêu thị, trung tâm thương mại thành phố Hồ Chí Minh*, Nxb Thống kê, Hà Nội, 2002.
6. www.hochiminhcity.gov.vn
7. Báo Sài Gòn giải phóng thứ bảy, Xuân 2007.
8. Tổng cục Thống kê (2006), *Danh mục các đơn vị hành chính Việt Nam 2006*, Nxb Thống kê, Hà Nội.
9. Nguyễn Ngọc Sơn (chủ biên) (2005), *Giáo hội Công giáo Việt Nam niên giám 2005*, Nxb Tôn giáo, Hà Nội.